

EL GOVERN DE LA CIUTAT DE TARRAGONA A TRAVÉS DE L'ESTUDI D'UN PRIVILEGI REIAL (S.XVI): EL PROCEDIMENT DE LA INSACULACIÓ

*Joan Lluís Mallol i Parga
Sebastià Vendrell i Aragoneses*

1.-El document

Es tracta d'un Privilegi Reial d'Insaculació atorgat a la Ciutat de Tarragona, signat personalment pel rei Felip II, a Tordesillas l'any 1579, sancionant la petició del propi Consolat de Tarragona, que demana al Rei que confirmi les Ordenances i Capítols que han de regir tot el procés d'insaculació, extracció i nomenament de Cònsols, Consellers i alguns oficis de la Ciutat.

Resta localitzat a l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona, Armari 19, Carpeta 17, nº 1, essent, doncs, de caràcter institucional, dins l'ampli arxiu de què disposem de l'Ajuntament de Tarragona, actualment repartit, per circumstàncies històriques, entre tres Arxius Històrics de la pròpia Ciutat.

2.-Descripció física del document

Consta de 10 fulls en pergamí, de 23x30 cm, en bon estat general de conservació, tret d'alguns esborraments ocasionats pel pas del temps.

Està escrit en el català propi de l'època, i, a l'hora de fer la transcripció, hem optat per passar-lo al català actual, per a millor comprensió del text, respectant, però, algunes formes gramaticals de l'època, quan són comprensibles en l'actualitat.

Presenta tres parts clarament definides: la introducció habitual en llatí, amb els títols del Rei i l'explicació de l'objecte del Privilegi; la segona part és el Privilegi pròpiament dit; i la tercera és també en llatí, amb les fórmules habituals d'advertències de compliment i sentències usuals.

3.-Antecedents i context històric: Catalunya i Tarragona a finals del segle XVI

L'any 1553¹, Catalunya (és a dir, el Rosselló inclòs), compta amb 339.000 habitants, essent Barcelona, amb 32.000, la primera ciutat catalana, mentre Tarragona és la sisena per

1. Estudis de Jordi Nadal i Emili Giralt, citats a: Galofré, Comes, Vergés: *Història Moderna de Catalunya*. Editorial Teide. Barcelona, 1982.

nombre d'habitants, amb uns 4.000. És, així, la major del Camp de Tarragona, per davant de Valls, amb 3.300 habitants, i de Reus, amb 2.700.

Tarragona passa a 4.941 habitants² l'any 1.592, amb 1.217 cases.

Hom viu un moment de pau i prosperitat a la Mediterrània, després de la Batalla de Lepant (1571), procés que beneficia l'activitat comercial i industrial, tot i que durant el segle XVI es fa palesa una marginació de Catalunya i, en general, de la Corona d'Aragó en relació amb la dinàmica imperial: Catalunya no participa de l'aventura americana, quan l'eix de la política i l'economia es desplaça cap a aquell continent, i esdevé un racó de l'imperi de Felip II.

A més, cal destacar que, dins la Corona d'Aragó, si alguna zona podia salvar-se de l'estancament econòmic, aquesta era València, i no pas Catalunya; i seguirà així, almenys fins a l'expulsió dels moriscs, que afectarà greument l'economia valenciana.

La situació jurisdiccional de la Ciutat, pel que fa a Tarragona, és certament atípica: té dues senyories (la de l'Arquebisbe i la del Rei), amb particularitats jurídiques pròpies, com és la de no poder tenir representació com a tal ciutat, a les Corts, pel braç reial o popular. En canvi, el funcionament de l'estructura política del municipi és, a priori, gairebé independent de l'Arquebisbe.

Aquesta situació parteix de la concòrdia "ad perennem" entre l'arquebisbe de Tarragona i el comte de Barcelona, l'any 1.173, que estableix, de forma definitiva, el tipus de govern conjunt a la ciutat de Tarragona i la participació d'ambdues parts a les seves rendes.

Durant aquests segles, amb diferents graus i etapes, hi ha un tradicional enfrontament entre l'Arquebisbe i el Consolat. En general, aquest darrer intenta deslliurar-se de la jurisdicció de la Mitra, amb resultats parcialment negatius, almenys fins al segle XVI: sota l'Arquebisbe Arnau de Sescomes (1.334-46), Tarragona aconsegueix un privilegi pel qual els Còsols de la Ciutat no poden ser cessats o revocats per l'Arquebisbe, tot i que li deuran la fidelitat acostumada com a senyor, que és, de la Ciutat³.

A banda, els Còsols, Consellers i Oficis de la Ciutat, en el moment de prendre possessió del càrrec, han de jurar-lo, tal com diu el privilegi, i prestar homenatge a l'Arquebisbe; detall, aquest, que, curiosament, no consta en el document, omissió simptomàtica de què, efectivament proposat el text pel Consolat i sancionat pel Rei, cap d'aquests dos poders té massa interès a fer constar l'homenatge a l'Arquebisbe.

La jurisdicció de l'Arquebisbat és ocasionalment cedida al poder reial, com succeeix l'any 1569, quan Diego Hurtado de Mendoza, virrei aleshores del Principat, trasllada la seva residència habitual a Tarragona; això motiva que l'Arquebisbe li cedeixi al Virrei, la jurisdicció temporal completa, per recuperar-la posteriorment. Veiem, doncs, i en veurem a continuació un altre fet, que sembla confirmar-se l'existència d'una entesa entre Monarquia i Església, pertocant la jurisdicció tarragonina: els drets senyorials sobre la Ciutat poden temporalment desplaçar-se entre aquestes dues institucions, quan és necessari per a llur bon règim, o a canvi de contraprestacions –suposem–, que en aquest cas desconeixem. La Monarquia i l'Arquebisbat es presten suport mútuament a Tarragona, com de fet succeeix a la resta de l'imperi.

Entre els intents de la Ciutat de passar a jurisdicció reial, destaca el de 1586, any de la mort de l'Arquebisbe Antoni Agustí (que és justament el prelat en ésser atorgat el privilegi de Felip II): el Consolat envia dos missatgers al rei, demanant-li passar a la seva jurisdicció, però el monarca els dóna allargues, al·legant que ha de parlar-ne amb l'Església.

2. Rovira i Gómez, Salvador -J.: *Breu història de Tarragona*. Òmnium Cultural del Tarragonès. Col·lecció El Balcó. Tarragona, 1982.

3. Jordà, Antoni: "L'època moderna", dins *Història del Camp de Tarragona*, dirigit per Enric Olivé. Publicacions de la Diputació de Tarragona. Tarragona, 1989.

L'intent acaba, després d'altres circumstàncies, quan és nomenat l'any següent el nou arquebisbe⁴.

La Ciutat es governa, tal com s'esmenta en el Privilegi, amb 45 Consellers, un terç per cada una de les mans major, mitjana i menor, amb el poder executiu detingut pels tres 3 Cònsols, un de cada mà. Per delegació del Consell General es constitueix el Consell de Divuitena o prohomenia, constituït en comissió permanent, que realment governa la Ciutat, deixant per al Consell General, que es reuneix molt poques vegades, les decisions transcendents.

L'administració⁵ es completa amb una sèrie d'oficis, uns temporals i d'extracció (descrits en el Privilegi), com els de Mostassaf, Clavari i Obrer, i d'altres vitalicis i per nomenament, com eren l'Escrivà o Secretari, el Veguer, l'Pregoner, el Relloger, etc.

Jurídicament, el Consell està assistit per dos advocats a sou de la Ciutat, i, ocasionalment, quan calia exercir la procuradoria, per un síndic, també pagat.

4.-Anàlisi del contingut

Amb constància documental, la gènesi de la insaculació i elecció de cònsols a Tarragona ens remet a la carta de Pere "el Ceremoniós" al veguer de Tarragona, de l'any 1373, sobre la discòrdia que hi havia en l'elecció de cònsols i, posteriorment, al Privilegi concedit a la Ciutat per Joan I, l'any 1388. L'any 1437, Alfons IV "el Magnànim" confirma l'anterior i Joan II, el 1476, concedeix també Privilegi a la Ciutat "per a que tragessen los officials de la Ciutat per via de sach".

Després és Joan d'Aragó, comte de Ribagorça, Lloctinent i Capità General de Ferran II, qui lliura Privilegi sobre la insaculació i el govern de la Ciutat (1501). A destacar que el mateix Ferran II, vuit anys després (1509) revoca el Privilegi atorgat pel seu Lloctinent i bàsicament ordena que sigui respectat el procediment establert, quasi dos segles abans, pel Magnànim, determinant exactament totes les particularitats que han de regir la insaculació.

El contingut del present document —que, com hem dit, és proposat pel propi Consolat de Tarragona—, comença amb dues importants diferències respecte a l'anterior referència: la confecció de llistes i l'extracció es fa cada any, en comptes de cada cinc, i es determina exactament el nombre de persones que han d'ésser insaculades per a cada càrrec, mentre que anteriorment quedava a criteri dels Cònsols.

El procediment d'extracció comença pertocant el Cònsol en Cap: un cop tret a la Bossa de la caixa, ha de ser remenada i oberta, i un noi —d'entre cinc i deu anys, que és la mà innocent— extreu un rodolí, i la persona el nom de la qual s'hi troba dins és anomenada Cònsol en Cap per al següent any, sempre que sigui persona hàbil. Si no ho és (més endavant repassarem els requisits necessaris) el rodolí és tornat a la bossa i l'operació és repetida, fins que surti el nom d'algú idoni per al càrrec.

Hom repeteix el procés, en les respectives bosses, per als Cònsols segon i tercer; el document declara que són inhàbils els que han estat Cònsols anteriorment i no hagin passat dos anys, com a mínim, des de la darrera ocasió en què van ser Cònsols.

Tampoc són hàbils alhora pare i fill, sogre i gendre, i d'ells serà hàbil el primerament extret, i el nom del segon tornarà a la bossa.

Són extrets, també, els noms per als oficis de Mostassà, Obrer i Clavari, respectivament i per aquest ordre.

4. Morera i Llauredó, Emili: *Tarragona Cristiana*. Vol. IV. Tarragona, 1954 i 1959.

5. Rovira, Salvador-J.: *Obra citada*.

Es determina el nombre de persones que han de formar el Consell General, fixant-lo en 45: 14 de mà major, 14 de mà mitjana i altres 14 de mà menor, inclosos els tres Cònsols, més el Cònsol en Cap, el Cònsol segon i el tercer, de l'any anterior.

Per tant, cal treure 14 noms de cadascuna de les bosses de cada mà, per a formar el Consell General de 45 persones, estipulant-ne la presència d'un mínim de 30 per a poder celebrar sessió del Consell.

A continuació, ens descriu el procés de formació del Consell de Vuitena o prohomenia, habitualment conegut com de Divuitena, justament per estar format per divuit persones: els quatre primers extrets, respectivament, de les bosses de mà major, mà mitjana i mà menor, més els tres Cònsols sortints i els tres entrants.

S'indica, també, que en cas de vacant per mort, en qualsevol càrrec o ofici, queda a criteri del Consell la substitució o no del finat. Si hom decideix que sí, s'ha de seguir el procés ja descrit d'extracció de la bossa en qüestió i, si resten menys de sis mesos per a la propera extracció anual, qui accedeixi al càrrec o ofici d'aquesta manera, serà hàbil en l'expressada extracció, sense haver de complir els dos anys sabàtics, que el document especifica que han de respectar no tan sols els Cònsols sinó tots els electes. Ara bé, els dos anys sense exercir es refereixen al mateix càrrec ocupat darrerament, però es pot donar el cas de persones que ocupen cada any un càrrec o ofici, sempre sense repetir el mateix durant dos anys.

Només es pot exercir un ofici per any, i, per tant, d'això i de l'anterior inferim que sí que és possible que una mateixa persona estigui insaculada en més d'una bossa.

Es descriuen sis incompatibilitats (més endavant, seran fixades les condicions mínimes) per a l'ocupació de càrrecs o oficis:

- 1.-Deutors a la Ciutat.
- 2.-Clergues.
- 3.-Religiosos.
- 4.-Les acostumades fins al present (no especificades en el document).
- 5.-Arrendadors i compradors d'imposicions de la Ciutat, i els que hi tinguin part (aquests només incompatibles amb Cònsol i Mostessà), encara que aquests "no puguin ser presents en lo Consell los temps ques tractara de llur interes" (sic).
- 6.-Els que no siguin de jurisdicció comuna, excepte si renuncien a allò que els eximeix d'aquesta jurisdicció. La clàusula provocà que cavallers i nobles no poguessin ser insaculats ni participar, per tant, en el govern municipal, disposició que fou generalitzada a Catalunya fins que nobles i cavallers de cada ciutat, per diferents camins, van aconseguir de revocar.

En concret a Tarragona, malgrat que per ser-ne senyor l'Arquebisbe comptava amb poc nombre de nobles i cavallers, ho van aconseguir mitjançant concessions del rei Felip IV, entre 1645 i 1648,⁶ n'esdevingué la progressiva aristocratització del Consell, que es confirmaria, definitivament, després de la Guerra de Successió, amb el Decret de Nova Planta.

El nomenament per a un càrrec obliga a l'acceptació, sota multa de cent lliures. També és fixada una multa de deu sous per cada falta injustificada al Consell: cinc sous seran per a l'oficial que executi la pena (és a dir, l'Obrer o el seu delegat, si el té) i els altres cinc per a les obres de la muralla de la Ciutat; muralla que, per cert, el Rei i l'Arquebisbe tot just acabaven de decidir que calia completar, per por a les possibles incursions dels corsaris turcs i berberiscs, els quals arran de la formació de la Santa Lliga i de la batalla de Lepant, havien perdut nombroses posicions a la Mediterrània⁷.

6. Jordà, Antoni: *Obra citada*.

7. Rovira, Salvador: *J.: Obra citada*.

A diferència d'anteriors privilegis d'insaculació, en aquest s'especifica i fixa estrictament el nombre exacte d'insaculats per a cada bossa. En concret:

Cònsol en Cap:12

Cònsol de mà mitjana:14

Cònsol de mà menuda:16

Mostassà:20

Obrer:25

Clavari:12

Consellers de mà major:20

Consellers de mà mitjana:25

Consellers de mà menuda:30

A més, s'ordena obrir el I.libre de les Insaculacions, on han d'ésser anotats, en el mateix ordre de les extraccions, el nom de tots els insaculats.

A banda de les incompatibilitats, són descrites unes condicions mínimes, per a tots o alguns oficis,per a poder ser insaculats:

Per a tots, un mínim de 5 anys de residència a Tarragona.

Tots, excepte els insaculats a Consellers, han d'haver estat com a mínim 5 anys insaculats a Consellers (és a dir, indirectament és marcat un mínim de 10 anys de residència a Tarragona per a poder exercir qualsevol càrrec, excepte el de Conseller), i que almenys durant 2 anys d'aquests 5 hagi "entrevingut i dit son parer i vot en Consell" (sic). Per tant, indirectament també, se sobreentén que s'ha d'haver exercit el càrrec de Conseller (i no solament haver estat insaculat) durant un mínim de 2 anys, per en definitiva, poder ser insaculat per a tot, excepte per a Conseller.

Per a Cònsol en Cap: tenir un mínim de 40 anys d'edat.

Per a segon i tercer Cònsol: mínim de 30 anys d'edat.

Per a Conseller: tenir un mínim de 25 anys d'edat.

Per a la resta d'oficis: tenir un mínim de 30 anys d'edat.

Per a tots, sense excepció: ser natural català.

Per a tots, excepte Conseller: saber llegir i escriure.

Per a tots, sense excepcions: ser casat o haver-ho estat.

A banda de complir tots aquests requisits, era necessari que hi hagués el nombre suficient de persones per a ocupar tots els llocs, fet habitual, però que no va succeir l'any 1529⁸, quan no fou possible de renovar els Cònsols per manca d'individus per a ocupar els càrrecs, a causa de l'epidemia de pesta que assolà Tarragona, produint gran mortandat.

Tot i que, evidentment, després del pas dels segles és difícil fer valoracions dels procediments emprats per a administrar una ciutat, hem de reafirmar que a la Tarragona de finals del segle XVI el Rei i l'Església, aliats amb una oligarquia urbana, dirigien la política local, per tal que aquesta anés d'acord amb els seus interessos. No es tracta de fer comparacions amb una democràcia moderna, però és evident que la participació del poble en el govern de la ciutat és pràcticament nul·la: començant per les llistes dels insaculats, que són confeccionades pel Virrei o Governador (delegats del Rei), els quals òbviament, només hi inclouran persones continuïstes amb el règim. A més, malgrat que les tres mans tenen quasi la mateixa representació en el Consell (no oblidem que el Cònsol en Cap només pot sortir de la mà major), és molt més gran el nombre de persones de la mà menuda que de la mà major, per exemple. Així, en una ciutat com la Tarragona del 1579, amb uns 4500 habitants, si descomptem les dones, religiosos i religioses, clergues, nobles, cavallers i canalla (per no ser de jurisdicció comuna) i els que no saben llegir i escriure (una de les condicions), ens

8. Rovira, Salvador. J.: *Obra citada*.

trobarem que els representants de la mà major que estiguessin en sintonia amb el Virrei havien de ser pràcticament Consellers i/o Cònsols a perpetuïtat.

D'altra banda, resaltar el cas de la noblesa de Tarragona, la qual, com hem dit, quasi bé no existeix, per estar la ciutat sota la jurisdicció de l'arquebisbe.

A més, els pocs que eren no podien participar en el Consell, si no renunciaven a llur jurisdicció especial, atesa la condició nobiliària.

Ens trobem, per tant, amb una ciutat on el Consell té, dins del possible, un grau d'independència prou elevat, ja que l'arquebisbe no solia immiscir-se en el govern de la ciutat, sempre que rebés les rendes a que tenia dret.

En tot cas, la insaculació, a través d'aquests documents i d'anteriors, va ser l'eina per a perpetuar un sistema polític i administratiu a la Ciutat de Tarragona. Sistema que, amb certes particularitats, era aplicat també a la resta de la Corona d'Aragó, i va perdurar, a grans trets, fins al Decret de Nova Planta, de l'any 1714.

Transcripció del document

NOS PHILIPPUS Dei gratia Rex Castellae Aragonum quedam ordinationes et Capitula, que bonum regimen ciuitatis concernunt, tenoris sequentis. S.C.R.M. Pel sereníssim Rei Ferran de felix record en l'any mil cinc-cents u i per comissió de Sa Majestat a Don Joan d'Aragó, Comte de Ribagoça, lloctinent general en el Principat de Catalunya fou concedit Privilegi i facultat a la seva Ciutat de Tarragona de poder, els Cònsuls d'aquella, insecular de 5 en 5 anys els ciutadans de dita Ciutat als dits Cònsuls ben vistos, així en lo ofici de Cònsuls com encara en altres oficis públics i concernents al redrés, govern i regiment de la dita Ciutat, i per a celebrar els Consells en ella segons en dit privilegi i concessió apart, no declarant ni limitant fins a quin número de persones havien d'insecular en dits oficis, sinò que ha estat i està a beneplàcit dels Cònsuls. Dita Ciutat que de 5 en 5 anys ha d'insecular tantes persones com vulgui i apart, i volent la Ciutat que el número així dels oficis de Cònsuls i altres com el de persones per a consell per a cadascú seria cert, i ningú pugui excedir d'aquell com així convingui per al bon règim i govern de la Ciutat, els Cònsuls i ciutadans d'aquella han fet i ordenat unes ordinations i capitols, sobre dites coses, com altres convenientment a dit redrés i govern. Per això humilment se suposa, per part de l'esmentada Ciutat a Sa Majestat i sigui del seu reial servei voler confirmar lloar i aprovar dits Capítols, i en ells interposar la seva Reial autoritat i decret. Els Capítols són els següents:

Primerament com s'hagi fet inseculació després del dia a la data de l'esmentat privilegi fins al dia d'avui moltes i diverses vegades a totes aquelles persones que han paregut ser hàbils i suficients així per a ser Cònsuls com encara per a tenir i regir els altres oficis de la Ciutat llur forma del dit privilegi en aquesta manera que els noms de cadascú dels escrits en sengles trocets de pergami encloses en sengles redolins de cera los hagin fet col·locar o posar en diverses bosses segons la diversitat dels oficis per als quals les esmentades persones concorren, volem i ordenem que les bosses després feta l'extracció dels oficials per l'any present en la forma descrita de continent per al Cònsul en cap qui és i del que ho serà en endavant siguin segellades en presència dels altres Cònsuls, de l'escrivà del consell i de les altres persones presents, siguin donades i tancades dins una bona caixa que tingui quatre claus de diversos panys cadascuna, de les quals tingui cadascú dels dits Cònsuls una clau i l'escrivà del Consell una altra clau, i cadascún any mudant-se els dits Cònsuls hagin a mudar encomanar dites claus, als Cònsuls que novament seran extrets dels quals exigeixin jurament que no cediran aquelles ni alguna d'elles a persona alguna, sinò en cas de legítim impediment que no pugués ser personalment en obrir de la dita caixa i que aquella no obriran ni consentiran que sigui oberta, sinó que sigui convocat el Consell General per a l'extracció ó convocada i reunida la major part d'aquell, i en presència dels qui seran l'hora prefixada per a fer l'extracció, la caixa tancada ha d'estar guardada a casa del Consulat i Consell de dita Ciutat.

Per a donar forma a l'extracció de tots els oficials estatuïm i ordenem primerament que cada any la tercera festa de Pasqua de Resurrecció sigui convocat el Consell de la Ciutat en el lloc i forma

acostumada, i en presència dels Cònsuls i de les altres persones que en el Consell es troben, així que l'hora assignada sigui passada havent-hi compliment del nombre estatuit i necessari per a celebrar el dit Consell ó no havent-hi el dit compliment del Consell sigui portada la dita caixa al dit lloc i allà sigui oberta públicament en presència dels damunt dits que allà seran congregats, sigui treta primerament la bossa, intitulada de Cònsul en cap, i sigui benremenada i després oberta per l'escrivà del Consell de la dita Ciutat, o ell absent o impedit per son substitut, i per un fadrí que sigui de edat de 5 fins a 10 anys, pres a la ventura sigui mesa la mà en la dita bossa, de la qual tregui un redolí a la ventura, i sense mirar aquell, sigui obert públicament per l'escrivà, i la persona aquella, el nom de la qual serà trobat escrit dins el dit rodolí, sigui Cònsul en cap de la dita Ciutat, l'any propsegüent. Emperò si serà cas que la persona així treta per a Cònsul en cap serà inhàbil en tal cas estatuim i ordenem que aquell redolí se tornarà a donar i es posi dins la bossa de la qual sigui tret altre redolí per lo dit fadrí i sigui obert per la forma susdita, i si serà tret el nom d'algú que serà mort sigui trencat i tret altre redolí, i això sigui fet tantes vegades fins que sigui tret el nom de persona que sigui hàbil per a Cònsul en cap de la dita Universitat i després el redolí del qui serà hàbil i serà Cònsul sigui tornat a la dita bossa per a córrer la ventura i sort en los altres anys següents, i fet això sigui tancada i segellada la bossa per l'escrivà i sigui tornada dins la dita caixa, i semblant forma sigui conservada en l'extracció dels altres Cònsuls segon i tercer, treient dits Cònsuls de la bossa per son grau i ordre, estatuim emperò i ordenem que aquell que serà extret Cònsul no ho pugui ser els dos anys després que haurà deixat el dit ofici, abans hagi a vagar los dits dos anys encara que fos cas i sort que tornés a ésser tret en el temps dels dits dos anys. No puguin ésser Cònsuls en a l'ensems pare i fill sogre i gendre, ni dos germans, encara que sortissin i fossin trets de diverses bosses, ordenant i proveïnt que en tal cas, lo qui primer serà tret sigui Cònsul, i el segon s'hagi de tornar dins la bossa, i en lloc d'aquell se'n tregui una altra per sort i a la ventura de la forma susdita. Item estatuim i ordenem que feta l'extracció dels dits Cònsuls, sigui treta la bossa de Mostesaf, i en la forma susdita sigui tret d'aquella un redolí, i aquella persona el nom de la qual serà trobat escrit dins dit redolí, sigui Mostesaf de la dita Ciutat aquell any següent, i feta la dita extracció de Mostesaf sigui treta la bossa d'obrer i per semblant forma sigui tret d'aquella un redolí, i aquella persona el nom de la qual serà trobat escrit dins lo dit redolí, sigui Obrer de la dita Ciutat l'any següent, i feta l'extracció d'Obrer en semblant manera sigui treta la bossa del Clavari, i en la mateixa forma sigui treta de la dita bossa un redolí i aquella persona lo nom de la qual serà trobat escrit dins lo redolí sigui Clavari de la dita Ciutat l'any següent. Item per a donar forma al Consell General de la dita Ciutat, estatuim, proveïm i ordenem, que el dit Consell sigui de quaranta cinc persones segons és acostumat, això és quinze de cadascuna mà, així que els tres Cònsuls finit lo any de son Consulat, l'any següent siguin Consellers, ordenant que en el dia ó temps acostumat fer-se extracció de Consellers, sigui feta extracció primerament de la Bossa de Consellers de mà major per al Consell de la qual siguin tretes en la forma susdita catorze redolins un després altre i aquelles catorze persones los noms de les quals seran trobats escrits dins los dits redolins siguin del dit Consell. I per semblant siguin trets altres catorze de la Bossa de Consellers de mà mitjana catorze de la Bossa de mà menor per a Consell, les quals quaranta dos persones amb els dits tres Cònsuls de l'any precedent complirà lo dit nombre de quaranta cinc persones de les que les trenta persones puguin formar, tenir i celebrar lo dit Consell, i fer tots i qualsevol actes al dit Consell pertanyents. I lo que per les dites trenta persones o més fins en lo dit nombre de quaranta cinc o per la major part d'aquells que en lo dit Consell se trobaran serà fet i determinat hagi tanta eficàcia com si per tota la Universitat fos fet i deslberat. Item estatuim proveïm ordenem que havent-se de fer el Consell de Vuitena que sol fer-se en la dita Ciutat és feta per extracció de sorts o redolins, en la forma susdita, així que el dia que serà feta extracció de persones per a Consell, fent-se la dita extracció siguin escrits per lo dit Escrivà del Consell en presència dels Cònsuls susdits, los noms que siguin trobats escrits dins los quatre primers redolins que seran trets de la Bossa major per a Consell. I els noms que seran trobats escrits dins los quatre primers redolins que seran trets de la Bossa mitjana per a Consell. I els noms que seran trobats escrits dins los quatre redolins primers que seran trets de la Bossa menor per a Consell.

I aquelles dotze persones, los noms de les quals seran trobats escrits dins los dits dotze redolins puguin fer i formar lo dit Consell de Vuitena o prohomenia amb els mateixos i amb los Cònsuls Vells i novells de la dita Ciutat. I puguin celebrar i fer tots i qualsevol actes al dit Consell de Vuitena o prohomenia pertanyents si i segons que més cumplidament i millor és estat practicat en la dita Ciutat. Item proveïm i ordenem que los temps que se esdevindrà cas de Vacacio d'algun ofici o oficis de la dita Ciutat així per mort, com als, abans de ser finit lo temps Regiment de dit mort o morts sigui

a opció i voluntat del Consell de la dita Ciutat, si li serà vist ésser necessari de metrer altre per lo residuo de temps, i en cas que delliberen que se n'hi posi altre per lo residuo de temps, ordenem que en tal cas s'hagi de treure de la Bossa feta per aquell tal ofici en la forma damunt dita entenent emperò i declarant que si lo dit residuo de temps per al qual se farà la dita extracció serà menys de sis mesos, aquell tall que serà tret de la Bossa per lo residuo de temps puga concórrer així en la primera esdevenidora extracció com en altres que després se faran dels dits oficis, i puguin regir lo tal ofici en que eixiran o altre encara que no hagi vagat temps per temps algú. Item estatuim proveim i ordenem que qualsevol que haurà tingut algú dels dits oficis així de Cònsul, com de altre trets de les Bosses de la Ciutat, no puga en los dos anys següents haver el mateix ofici, abans hagi de vagar per los dits dos anys encara que fos tret en sort. Emperò sortint d'un ofici puga concórrer i sigui hàbil per a regir altre ofici, sens vagar temps algú, sinò serà altrament inhàbil o impedit. A més estatuim i ordenem que qualsevol que tindrà ofici de la dita Ciutat, si eixirà en altre ofici d'aquella sigui hagut per inhàbil per al dit segon ofici, això és que en un mateix any, no puga tenir dos oficis de la dita Ciutat. Item, volem ordenar i declarem que qualsevol persona que serà treta així per a Cònsul com per altre qualsevol ofici o per a Conseller de la Ciutat, si serà deutor principal o fermaça a la dita Universitat sigui hagut per inhàbil per aquell any, i el redolí d'aquell sigui tornat dins la Bossa, i en lloc d'aquell en sigui tret un altre. I per lo semblant volem siguin haguts per inhàbils a tenir los dits oficis els clergues en sacres ordres constituïts. I els religiosos, i tots aquells que per qualsevol causa o raó, per Privilegi i ordinacions de la Ciutat, fins aquí eren haguts i reputats per inhàbils per als dits oficis i qualsevol d'ells com en això ne entenem derogar als dits privilegis i ordinacions, sinò en això que per lo present Privilegi serà derogat. Abans volem ésser conservades totes aquelles inhabilitacions que fins aquí són acostumades conservar, per virtut dels dits privilegis i ordinacions abdicant a major cautela tot poder als Cònsuls i Consell de la dita Ciutat de dispensar i admetre los tals inhàbils amb decret de nul·litat. Entenent, però, que els arrendadors i compradors d'imposicions de la Ciutat, per a sí o per suposades persones, i los que part hi hauran siguin tinguts per inhàbils, durant el temps del seu arrendament per a oficis de Cònsuls, Mostesaf i no per a altres oficis ni per a ser Conseller. Item emperò estatuim i ordenem, que així els Arrendadors o compradors d'imposicions com altres qui seran del Consell de la dita Ciutat. No puguin ser presents en el Consell tot temps que tractarà de llur interès. I noresmenys estatuim i ordenem que qui no serà de jurisdicció comuna sigui inhàbil per als dits oficis i qualsevol d'ells, si doncs en cas que fossin trets per algú d'aquells o per a Consellers no renunciaren de continent allò que els fa exempts de la jurisdicció comuna, i es sotmetien a aquella complimentament, i es sotmetien com dit és, iguin inhàbils per als dits oficis. Item estatuim proveim i ordenem que si algú que sigui tret per a qualsevol dels dits oficis serà absent de la dita Ciutat, en el temps de la dita extracció, i dins un mes després següent no serà vingut a presentar-se als Cònsuls per a regir lo dit ofici, en tal cas en lloc d'aquell se'n tregui altre que sigui present dins la Ciutat, lo qual tingui i regeixi lo dit ofici, encara que aquell que primer serà tret vinguès després perquè no serà vingut ni presentat dins lo dit mes, després d'haver estat (*paraula il·legible*) com dit és. Item estatuim i ordenem que les persones que seran tretes per a Cònsuls Consellers o qualsevol altre oficis de la dita Ciutat, hagin acceptar aquells, sots pena de cent lliures. I els que seran de Consell hagin i siguin tinguts de jurar i anar a ésser en lo dit Consell los temps que seran cridats per a dit Consell, sots pena de deu sous per cadascuna vegada de les quals penes damunt dites, i qualsevol d'aquells, volem sigui aplicada la meitat a l'oficial que farà l'execució, i l'altra meitat a la dita Ciutat, per a les obres de les muralles i valls d'aquella, i que per algú oficial, Cònsuls o Consell no se'n puga fer remissió, emperò volem estatuim i ordenem que si algú dels damunt dits, en qualsevol cas al·legaren just impediment o justa causa, s'estigui a coneguda i determinació dels Cònsuls o de la major part d'aquests, de paraula sense pleit i sense escriptura, així que si per los dits Cònsuls, serà admesa la excusació o impediment, no es faci la execució. I per semblant los dits Cònsuls determinaran els dubtes que ocorreran en les dites extraccions. Item estatuim volem i ordenem que dins cada una de les bosses així de Cònsuls i d'altres qualsevol oficials com encara de Consellers hi hagi tan sols numero cert i davall escrit de persones per als tals oficis o per a Consellers inseculades, això és dins la Bossa de Cònsuls en cap, dotze dins la Bossa de Cònsul de mà mitjana, catorze dins la Bossa de Cònsuls de mà menor, setze dins la Bossa de Mostesaf, vint dins la Bossa d'obres, vint i cinc dins la Bossa del Clavari, dotze dins la Bossa de Consellers de mà major, vint dins la Bossa de Consellers de mà mitjana, vint i cinc dins la Bossa de Consellers de mà menuda, tinguin lo qual dit número cert i determinat volem i manem que per ningun temps pugui ni deixar ésser per alguns habilitadors o insaculadors excedit ni augmentat. Volem també i estatuim que les persones ara i en esdevenidor inseculades en dites Bosses, hagin d'estar

escrites i continuades per mà d'algú dels Escrivans o Conseller en un llibre, lo qual llibre servessa tantsolament per aqueix efecte, escrivint i notant per ordre en dit llibre los noms de les persones, i l'ofici o oficis per als que són insaculades. Començant primerament los noms de los Cònsuls en cap, i després los de los Cònsuls de mà mitjana, i després los de los Cònsuls de menuda, i després los dels Mostesaf, i després tots los dels altres oficis i Consellers, gradualment segons s'acostumen de treure lo dia de l'extracció en la sala del Consell, lo qual dit llibre hagi d'estar tancat i guardat dins la Caixa on estan tancades i guardades les Bosses d'inseculació. Item estatuíem i ordenem que a fi i efecte que siguin escrits i en lo dit llibre continuats tantsolament tots los noms de les persones fins avui inseculades i les que s'hauran d'insecular així per a oficis com per a Consellers de la dita Ciutat, dins un mes i mig contadors del dia de la data del present Privilegi o abans sigui convocada prohomènia o Vuitena, i en presència de tota ella o de la major part, i dels Cònsuls, sigui portada i oberta la caixa on estan tancades les Bosses de la inseculació, i d'ella sigui tret primer la Bossa dels Cònsuls en cap, i oberta dita Bossa en siguin trets tots els redolins d'un en un que dins dita Bossa seran trobats i en la seda continuats, i los noms de les persones que en los Pergamins closos dins dits redolins de cera i en la seda seran trobats escrits, siguin també escrits i continuats en lo dit llibre, per mà d'un dels Escrivans del Consell, lo qual llibre sigui fet i enquadernat sols per a dit efecte, i intitulat lo llibre de la Inseculació, i acabat d'escrivre en dit llibre dits noms, volem que siguin tornats dins los redolins, i després dins la Bossa segellada com abans estaven, treient fora de dita Bossa tantsolament lo nom o noms d'alguna persona o persones mortes, si tals seran trobats, i afegint-hi, o inseculant-hi la persona o persones que per al número dalt dit i assenyalat faltaren, si tal falta s'hi trobara, seguint tot i observant lo ordre del present Privilegi, lo mateix i amb lo mateix ordre faran amb les Bosses dels Cònsuls de la mà mitjana, i de mà menuda i de tots los oficis, i Consellers, i si acàs serà que ara de present en dites Bosses de Cònsuls o altres oficials o Consellers, se trobaran escrits dins los redolins i sedes, tants noms com persones vives que excedissin i sobrepujassen lo número de persones per a tal dit ofici o oficis inseculades conforme en lo present Privilegi està taxat i moderat. Volem que no sigui tret alguna d'elles ni fora de dites Bosses llançades encara que al present excedissin i sobrepujessin lo número dels inseculats en dita Bossa dalt assenyalada i limitat, ans bé volem al present que tots los inseculats en dites Bosses restin dins amb los redolins corrent sa sort o ventura en los oficis per als quals són inseculades, segons abans de la concessió del present Privilegi corrien tenint emperò algú dels impediments per a concórrer en lo present Privilegi mencionat. I més volem i manem que dites Bosses ni alguna d'elles no es pugui habilitar dins ella insecular persona alguna, fins a tant que per mort o morts d'algú o alguns dels inseculats dins elles sigui reduït el número dels inseculats, a manca del què en el present Privilegi està dit i taxat, abdicant als Cònsuls i a totes altres persones que intervindran en les inseculacions tot poder de fer lo contrari, amb decret de nul·litat. Item estatuíem i ordenem que quan sigui que per mort d'algú o d'alguns nomenats per a algú o alguns oficis o Consellers de la present Ciutat vagara algún lloc o llocs, de tal manera que los qui restaran dins la Bossa o Bosses no compliran lo número cert i dalt assenyalat per al ofici per al qual estan inseculats. Volem estatuir i ordenem que per a insecular la persona o persones per a tal ofici, oficis i Conseller, idònies, hàbils i suficients, fins al número cert i determinat i que només sigui oberta la Caixa de les Bosses d'inseculació, en presència dels qui aleshores se trobaran Cònsuls, o de la major part d'aquells. I si algú d'ells tenia algún just impediment que no s'hi pogués trobar present en dit acte, i en presència de la prohomènia o la major part d'aquella, siguin votades per ordre, primerament de la Bossa dels Consellers de mà major, i a la ventura per algún minyó d'edat de cinc fins en deu anys, en siguin trets dos redolins l'un després de l'altre, i los noms que dins ells seran trobats escrits siguin continuats en lo llibre dels Cònsuls d'aquell any, i lo mateix faran de la Bossa dels Consellers de mà mitjana, i lo mateix de la Bossa dels Consellers de mà menuda, les quals sis persones dos de cada mà juntament amb los tres Cònsuls que aleshores seran. Volem que en continent tots nou sols entrin dins un apartament de la casa del Consell de dita Ciutat, i presos de jurament tots nou o la major part d'ells, nomenin i inseculin la persona o persones que faltaren en la Bossa o Bosses per al número cert de l'ofici o oficis per al qual estan designades i intitulades, i si acàs serà que algú o alguns dels sis Consellers per a efecte de dita inseculació extrets no seran presents, volem que siguin cercats, i si dins d'una hora o dues a Relació de algú dels Veguers o de tots del Consulat, no seran trobats, en treguin en lloc d'aquell o aquells que no es trobaran altres perque tinga dita inseculació prompta execució, sens tenir temps de poder ser induits o sobornats los Inseculadors i la persona o persones que per lo tal ofici o oficis o Consellers seran electes com dit és per los dits nou inseculadors, o per la major part d'ells, volem que per lo Escrivà del Consell siguin escrits en lo llibre de la inseculació que dalt havíem dit en lo títol de

l'ofici, i posats amb son redolí de cera dins la Bossa per al ofici de la qual seran electes. La qual dita forma d'inseculació volem que sigui feta de la manera que hem dit, cada any per los sobredits del dia de la Dominica in passione fins al dia abans de l'extracció per tot lo dia i no abans, en cas que hi haguès lloc o llocs per a insecular conforme de sobre està dit, i que per a fer dita inseculació puguem montar los inseculats de les Bosses de mà menuda, a mà mitjana, i des de mà mitjana a mà major conforme apareguin o mereixin suplir-ne després i cumplint amb lo nom d'alguna persona o persones el lloc o llocs, dels qui hauran montat d'una mà a altre fins tinguen les Bosses el número cert i determinat i no més. Volem però estatuïm i ordenem que no pugui ser inseculat home algú per algú ofici o oficis ni per a Consellers de dita Ciutat que lo tal o tals primer no hagin estat i habitat cinc anys en la dita Ciutat de Tarragona, i que ningú pugui ésser inseculat per a ofici de Cònsuls, Mostesaf, Obrer, Clavari, ni altres qualsevol oficis fora de Conseller, que primer no faci cinc anys, que lo tal o tals són inseculats a Consellers, i que dels cinc anys, almenys los dos hagi entrevingut i dit son parer i vot en Consell. Item estatuïm i ordenem, que no pugui ser inseculada persona alguna per a Cònsul en cap, que lo tal no tinga quaranta anys, i per a Cònsul de la mà mitjana o de la mà menuda trenta anys, i també per a tots los altres oficis fora de Conseller hagin de tenir trenta anys, i per a Consellers vint i cinc anys i no menys, i més ordenem que no pugui ésser inseculat ningú per a regir oficis, ni per a Consellers que lo tal no sigui natural Català, i més ordenem que qui no sabrà llegir i escriurer no puga ésser inseculat per a ofici de Cònsul ni a ningú altre ofici, a Conseller emperò tant solament bé pot ser inseculat. I qui no és casat o no serà estat casat, no pugui ésser inseculat a ofici ningú, ni a Conseller. Item estatuïm i ordenem que tots los qui seran trets, per qualsevol de dits oficis abans de regir aquells han de prestar lo jurament acostumat de fer totes aquelles coses que fins assí eren tingudes a fer, com fins assí és acostumat i per lo semblant usen i se (paraula il·legible) de totes aquelles honors i rogatives que als dits oficis pertanyen.